

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 27 · 4. desember
Sesjonen 2024–2025

Møte onsdag den 4. desember 2024 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 27):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten [10:00:07]: Representanten Willfred Nordlund, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Representanten Morten Stordalen vil framsette et representantforslag.

Morten Stordalen (FrP) [10:00:28]: På vegne av Fremskrittspartiets representanter Frank Edvard Sve, Sylvi Listhaug, Silje Hjemdal, Dagfinn Henrik Olsen, Hans Andreas Limi, Marius Arion Nilsen og meg selv har jeg gleden av å framsette et forslag om fritt valg av kjøretøy og kjøretøyberedskap.

Presidenten [10:00:45]: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:00:51]

Muntlig spørretime

Presidenten [10:00:52]: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Geir Pollestad, Erling Sande og Cecilie Myrseth vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Nikolai Astrup.

Nikolai Astrup (H) [10:01:18]: Fritt valg av kjøretøy hørtes ut som en veldig god sak. (Munterhet i salen.)

La meg først si at det er hyggelig å se næringsministeren igjen. De siste ukene har det av en eller annen grunn vært helseminister Vestre som har vært statsministerens foretrukne statsråd å sende i manesjen for å debattere næringspolitiske saker.

På Dagsrevyen 14. november hørte vi professor Scott Stern fra det anerkjente universitetet MIT si:

Den ene tingen jeg kan si om oppstartsbedrifter, er at skattlegging av urealiserte gevinster er enormt avskrekkende for start-up-innovatører og deres investorer.

På spørsmål fra Dagsrevyen-anker Nina Owing om hvorvidt man bør ta hensyn til hva næringslivet mener er det beste for å få opp nye bedrifter, valgte statsråden, næringsministeren, å unnlate å besvare spørsmålet, men svarte heller:

«Det som er viktig å ha med oss, er at det går også godt i norsk næringsliv.»

På oppfølgingsspørsmål fra Owing om hva regjeringen skal gjøre for å få opp innovasjonen i Norge, valgte statsråden på nytt å ikke besvare spørsmålet.

For å følge opp her håper jeg at statsråden kan svare Stortinget på spørsmålene hun ikke ville besvare i Dagsrevyen. Ser statsråden overhodet noen problemer eller utfordringer for næringslivet med den økte beskatningen på urealiserte gevinster, i form av enten formuesskatt eller exitskatt, eller mener statsråden at dette ikke medfører noen utfordringer for næringslivet og vekstkraften til norske bedrifter?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:02:51]: Det er jo hyggelig at representanten Astrup er like raus som han alltid er, når det gjelder beskrivelsene.

Det er helt åpenbart at skattesystemet har betydning for norsk næringsliv. Det er det også mange andre ting som har. Man bør vise til de faktiske tallene, hvor det går bra, hvor fastlandsinvesteringene øker, hvor eksporten øker, og hvor vi har lav ledighet – det er et faktum som jeg tenker at det er viktig også for Høyre å ha med seg.

Det er også viktig i den tiden vi lever i nå, både å ha et rettferdig skattesystem som sikrer inntekter for alle, og at vi har en god skattedebatt som er basert på riktige tall. Det er jo ikke akkurat det vi har sett den siste tiden. Arbeiderpartiets og regjeringens skattepolitikk ligger fast og er klar, den tror jeg alle vet hva er. Vi er for å ha et rettferdig skattesystem i Norge. Det viser vi også gjennom vårt budsjett og hvordan vi styrer. Så er det mange ting som spiller inn på hvordan utviklingen i næringslivet skjer.

Nikolai Astrup (H) [10:03:56]: Jeg er helt enig i at det er viktig med riktige tall, og det er godt at SSB kunne korrigere statsministerens fremstilling av investeringene i norske fastlandsbedrifter. De er lavere i år enn det de var i det siste normalåret før pandemien, i 2019, og trenden er altså at det går nedover. Det er også bråstopp i antallet nye ansettelser i privat sektor det siste året.

Målet med gründerpolitikken bør jo være at noen av de mange små selskapene som starter opp, lykkes med å bli store vekstselskaper. Dette har man lykkes med i Sverige, der man har det. Spotify er f.eks. mer verdt enn Equinor, men Spotify har altså aldri tjent penger og tapte i fjor 5,5 mrd. kr. Daniel Ek, den svenske gründeren av Spotify, som eier 9 pst. av dette selskapet, har som en følge av det en formue på over 50 mrd. kr.

Med dagens skattesystem i Norge, der urealiserte verdier beskattes, hadde det etter statsrådens mening vært mulig for Daniel Ek å starte, drive og beholde eierskapet til Spotify fra Norge?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:05:03]: Det jeg er glad for med tanke på den næringsstrukturen vi har i Norge, er at vi har store naturressurser som sikrer store og viktige verdier for Norge, og som gjør at vi har et velferds-system som er veldig velfungerende. Det gjør også at vi sikrer arbeidsplasser og lokal verdiskaping over hele landet, som i eksempelet med Equinor, i motsetning til Spotify. Man kan kanskje også måle de to selskapene ut fra hvor mange arbeidsplasser man skaper i landet.

Jeg er veldig stolt over at vi har et statlig eierskap i så mange viktige selskap som sikrer lokal verdiskaping, lokale arbeidsplasser og hjørnesteinsbedrifter over hele landet. Jeg er også veldig glad for at vi nettopp har lagt fram en helt ny gründerpolitikk, den første gründermeldingen i landet, som skal sikre mer av både kompetanse, kapital og ikke minst nettverk i hele landet. Gründere er ganske mangfoldige. De er små, men vi har også flere store. Det er selvsagt et mål og et ønske å få flere store, men da må privat kapital være det som leder an.

Nikolai Astrup (H) [10:06:08]: Jeg er glad for at næringsministeren er glad for veldig mye, men næringsministeren svarer ikke på spørsmålet mitt. Hadde det vært mulig, etter statsrådens mening, for Daniel Ek å starte, drive og beholde eierskapet til Spotify fra Norge?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:06:26]: Jeg svarer vel på spørsmålet, men det er kanskje ikke det svaret representanten vil ha, og jeg er heller ikke helt enig i premisene man legger. Vi har en næringsstruktur i Norge som er sånn som den er. Vi er store på olje og gass – på energi, vi er store på bl.a. sjømat, og vi skal også bli større når det gjelder gründere. Jeg må minne om at det også skjer både innovasjon og gründerskap blant de store industriene vi har i Norge, ikke minst med tanke på leverandørindustri, ny teknologi osv.

Ja, i motsetning til representanten fra Høyre er jeg glad for det som går bra i Norge, og jeg har ikke tenkt å bruke tiden min på bare å snakke ned det som skjer av norsk verdiskaping.

Nikolai Astrup (H) [10:07:10]: Jeg kan forsikre statsråden om at jeg også er glad for de tingene som går bra i Norge, men jeg er også opptatt av de utfordringene vi har. Ut fra de svarene statsråden gir, virker det som vi skal ha gründerselskaper så lenge de er små og avhengige av offentlig risikokapital, men hvis de vokser seg store, er det ikke så farlig om de flytter ut av landet og vokser videre et annet sted.

For framtidens velferd er vekst og verdiskaping viktig. Da må vi skape nye selskaper og nye arbeidsplasser som bidrar til å finansiere velferden i fremtiden. Spørsmålet mitt er da: Ser ikke statsråden at de rammevilkårene som regjeringen har innført, gjør det vanskeligere å

starte og drive vekstselskaper fra Norge? Det er et ja/nei-spørsmål, og jeg håper at vi får et svar.

Statsråd Cecilie Myrseth [10:08:01]: Det er ikke et ja/nei-spørsmål. Dette er representantens tolkning av virkeligheten, og så har jeg kanskje en annen. Det er mye som går bra, og selvsagt har vi også saker som er utfordrende i Norge. Skattesystemet kommer sikkert aldri til å kunne bli perfekt, men jeg mener vi har funnet en god balanse allikevel. Jeg ønsker selvsagt at de som skaper verdier, skal bli i Norge, og jeg mener vi har gode forutsetninger for å lykkes i Norge. Det er jo helheten. Det er alt fra at du får gratis skolegang, til at vi har et velferds-system som tar vare på deg dersom det ikke skulle gå bra.

Jeg skjønner at det er exitskatten man viser til her, og da er det viktig å si at vi vil at verdiene skal skapes her. Man kan fremdeles reise ut av landet og både realisere seg og realisere sine selskap, men da må en flytte hjem innen tolv år. Ellers er det helt naturlig at verdier som er opptjent i Norge, også skal skattlegges i Norge. Det er noe som er grunnleggende rettferdig i hvordan vi har skattesystemet vårt i dag.

Nikolai Astrup (H) [10:09:05]: Det var faktisk ikke exitskatten jeg var opptatt av. Jeg har jo forgivevs forsøkt å få svar fra finansministeren om exitskatten og ikke lyktes med det. Jeg har ikke tenkt å bruke tiden på det i dag heller. Det handler altså om formuesskatten, som jo er økt betydelig under denne regjeringen. Slik jeg leser statsråden, er skatt ikke relevant for dem som skal drive vekstselskaper fra Norge. Rammevilkår når det gjelder skatt, betyr altså ingenting hvis en skal tolke statsrådets svar. Det synes jeg er en veldig pussig inngang, for det er helt åpenbart at når bedriftseiere nå stemmer med føttene og forlater landet, og når gründere velger å reise utenlands for å realisere sine gode ideer før de er verdt noe, har det med nettopp skatteregimet å gjøre. Regjeringen har altså økt skattene betydelig. Er ikke statsråden enig i at hvordan skattesystemet er innrettet, har en betydning for hva slags selskaper vi klarer å skape i Norge?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:10:08]: Man kan ikke først legge fram en tolkning av hva andre mener, og så si at det er pussig. Selvsagt har skattepolitikken betydning også for næringslivet. Det har betydning for alle bedrifter hva slags skatt man har, men det er også sånn at vi lever i en tid hvor flere over de siste årene har opplevd å ha mindre å rutte med. At Høyre da vil prioritere det meste av sitt skattekutt til den rikeste prosenten i landet, mener jeg dessverre ikke er riktig. Det er ikke riktig medisin og ikke det landet vårt trenger. Jeg mener vi har gode forutsetninger for å lykkes i Norge, og vi skal heie på dem som skaper verdier. Det gjør vi også, med

en aktiv næringspolitikk og ved at vi har et virkemiddelapparat som stiller opp for å få fart på både grønn omstilling og nye næringer, men det er ikke sånn at skatt er svaret på alt. Jeg synes det er interessant å lese skattedebatten som har gått de siste dagene, ikke minst i DN, og hvordan man bruker tall. Det synes jeg også vi skal ta med oss inn i skattedebatten.

Presidenten [10:11:07]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [10:11:24]: Vi har en regjering som sløser med skattebetalernes penger på det de kaller «en aktiv næringspolitikk», hvor de subsidierer ulønnsomme bedrifter, samtidig som kommuner over hele landet må kutte i grunnleggende velferdsoppgaver, som skole og eldreomsorg. Det kan virke som om regjeringens suksessformel for næringslivet er å skattlegge investorer så hardt at de forlater landet – en storstilt eksport av investorer og investeringskapital. Det tapper ikke bare næringslivet for kapital, men også kommunene for viktige skatteinntekter som kunne gått til skole og eldreomsorg. I stedet velger regjeringen å subsidiere grønne næringsprosjekter, med manglende investeringsvilje som begrunnelse. Man bruker skattebetalernes penger på ulønnsomme prosjekter i stedet for å investere i grunnleggende trygghet og omsorg for folk.

Freyr Battery var først utplukket i regjeringens subsidielotteri, som holdt selskapet flytende akkurat lenge nok til at ledelsen fikk tatt ut titalls millioner i lønn, honorar og bonus, før de satte seil til USA. Det ble aldri noe av de 1 500 arbeidsplassene som selskapet lovet. Den siste utplukkede i lotteriet er Morrow batterifabrikk i Arendal. Jeg må innrømme at det er spesielt at det tilsynelatende ikke har streift statsråden at grunnen til at investorene ikke investerer i disse prosjektene, er fordi de ikke har troen på dem. Likevel er holdningen at når private investorer ikke er villige til å risikere egenkapital i prosjektene, så føler regjeringen at det er deres plikt å bære den risikoen – ikke med egne penger, men med fellesskapets penger.

I regjeringens pakke Grønn industrifinansiering, med skreddersøm for batteriprojekter, skal man dele ut 5 mrd. kr i støtte, garantier og lån, hvorav 1,75 mrd. kr er penger man aldri forventer å se igjen. Mener statsråden det er riktig å bruke fellesskapets penger på å investere i sånne prosjekter, som etter alle solemerker vil gå inn i historien som ulønnsomme prosjekter? Eller er statsråden enig med Fremskrittspartiet (presidenten klubber) i at dette er sløsing med skattebetalernes penger, som heller burde gått til verdig eldreomsorg og trygghet for barnas skoletilbud?

Presidenten: Folk må prøve å holde seg til tiden.

Statsråd Cecilie Myrseth [10:13:36]: Om representanten fra Fremskrittspartiet var så opptatt av eldre og skole, burde man kanskje ikke kommet med så store skatteuttak til dem som har aller mest fra før. Da burde man kanskje brukt de pengene der.

Det er viktig for denne regjeringen å faktisk sikre norske arbeidsplasser, norsk verdiskaping, rundt om i hele landet. Da må man også ha virkemidler, et virkemiddelapparat som Fremskrittspartiet og til dels Høyre har kuttet fullstendig i sine alternative budsjetter. Det vil ha betydning for store og små arbeidsplasser, ikke minst i Finnmark, i tiden som kommer.

Jeg tror representanten burde gå litt mer i seg selv når man kommer med den samme lekse som man gjør hver eneste dag, når det gjelder batteri. Det var vel den regjeringen som representanten Strifeldt støttet, som ga penger til Freyr, ikke denne regjeringen.

Så er det heller ikke riktig – denne regjeringen har heller ikke gått inn i et eneste enkeltprosjekt gjennom Grønn industrifinansiering. Vi har satt noen kriterier, for et av de viktigste konkurransekriteriene framover kommer til å være at man klarer å omstille industrien til å bli grønnere. Da må også staten stille opp. Men det er privat kapital som skal lede an her, ikke de statlige midlene. Sånn er det også med denne typen prosjekter. Vi har gitt noen kriterier for Grønn industrifinansiering, som er en ordning vi fikk til sammen med SV, som er jeg stolt av, og som kommer til å få fart på viktige industriprosjekter rundt om i dette landet.

Så får det stå for representantens regning at man tenker at det eneste saliggjørende her i landet er å gi skatteuttak til dem som har mest fra før.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [10:15:11]: I regjeringens pakke Grønn industrifinansiering er regjeringen villig til å tape 35 pst. av investeringsmidlene. Freyr Battery hadde storstilte planer om å bygge en enorm batterifabrikk i Mo i Rana, og disse planene ble fulgt av 4 mrd. kr i lånegaranti fra staten. Planene om en batterifabrikk i Mo ble skrinlagt i 2023, før staten rakk å betale ut 4 mrd. kr, men selskapet har likevel mottatt rundt 200 mill. kr i statsstøtte. Hva synes statsråden om regjeringens satsing på batterifabrikken i Mo i Rana? Kan det defineres som sløsing med fellesskapets midler? Og: Hva har statsråden lært, og hvilke tiltak har hun gjort for å unngå at noe lignende skjer med batterifabrikken i Arendal?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:16:01]: Jeg tror det er lurt om representanten Strifeldt forholder seg til fakta. Det var den forrige regjeringen, støttet av Fremskrittspartiet, som ga støtten til Freyr, så kanskje vi kan legge den ballen død nå.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [10:16:19]: Også i den framlagte gründermeldingen viste regjeringens aktive næringspolitikk seg fram. I meldingen står det at noe av grunnen til at selskapene ikke tiltrekker seg kapital, er at investorene ikke har tilgang til samme informasjon som gründeren, og at det er et argument for statlige støttegarantier og lån. Årsaken til at investorene ikke investerer i disse prosjektene, er vel at de ikke har tro på prosjektene, og at satsingen fra regjeringens grønne prosjekter i realiteten er en storstilt sløsing med fellesskapets midler.

Hva er det statsråden og virkemiddelapparatet vet om disse prosjektene som ikke private investorer vet?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:17:02]: Jeg er litt usikker på hva som var spørsmålet i dette. Men det at vi har et virkemiddelapparat som er til stede over hele landet, tror jeg man kan spørre bedrifter – store som små rundt om i hele landet vårt – om er viktig eller ikke. Jeg tror svaret ganske utelukkende er ja. Jeg er veldig glad for at vi har kompetanse om næringslivet rundt om i hele landet. Det er viktig for å få opp nye investeringer, det er viktig for å få opp bedrifter, enten de er veldig, veldig små – som er viktig i små kommuner – eller de er store. Derfor har vi også et spekter av ulike ordninger som skal hjelpe bedrifter i ulike faser i deres oppstart og eskalering. Det er jeg stolt av, og det kommer vi til å satse på. Det er forskjellen på Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet. Det er fordi vi faktisk vil ha en aktiv næringspolitikk, hvor det offentlige stiller opp. Men det er helt åpenbart at det er privat kapital som skal lede an. Slik er det nå, og slik kommer det til å være også framover.

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:18:08]: Regjeringens overforbruk av skattebetalernes penger skjer ikke bare under påskudd av det grønne skiftet. Det skjer i høyeste grad også i kommunalministerens departement. Derfor ønsker jeg å følge opp med et spørsmål til ham. Det handler om at vi hver dag ser kommunepolitikere som må kutte dypt i skole og eldreomsorg, nettopp fordi julegaven fra regjeringen er smalhans. Samtidig kan vi lese, bl.a. i VG, hvor dyrt det er å holde seg med fylkeskommunene. Fremskrittspartiet mener at vi utmerket godt kan klare oss med stat og kommune. Det er derfor jeg lurer på: Hvorfor mener kommunalministeren at det er viktigere å opprettholde et unødvendig forvaltningsnivå enn det er å styrke tjenestene nær folk?

Statsråd Erling Sande [10:19:09]: Det er flere gode grunner til det. Framstegspartiet si løysing på dette området ville gi økt auka statsbyråkrati. Det er ikkje regjeringa interessert i. Framstegspartiet sitt forslag på dette området ville flytta makt vekk frå folk ved at fol-

kevalde blei sitjande lenger unna. Ein ville ikkje hatt moglegheita til å velje sine eigne fylkespolitikarar, som gjer ein viktig jobb og prioriterer innanfor vidaregåande skule, fylkesvegar, kultur o.a. For Senterpartiet og Arbeidarpartiet er det viktig med lokaldemokrati, at folk kan vere med og påverke sin eigen kvardag. Fylkeskommunen løyser i dag oppgåver som er viktige. Dei må løysast; det er ikkje slik at om ein fjernar fylkeskommunen, forsvinn dei oppgåvene. Tannhelse må vi ha, fylkesvegar må vi ha, og vi er nøydd til å ha ein god vidaregåande skule. At vi har ei god lokalpolitisk forankring av dei tenestene, meiner vi er ein fordel.

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:20:07]: Nettavisens gjennomgang av budsjettene til fylkeskommunene viser at penger til administrasjon og politisk styring av fylkeskommunene øker kraftig. Dette er selve kjernebyråkratiet i fylkeskommunen. Gjennomgangen viser at disse utgiftene var på 2,9 mrd. kr i 2015, og hvis man legger til grunn en vekst i inflasjonen på det nivået som har vært ellers i samfunnet, skulle det nå ha kostet 3,8 mrd. kr å drifte fylkesbyråkratiet. Isteden er prislappen 5,1 milliarder norske kroner. Det handler i høyeste grad om administrasjon, som man med fordel kan overlata til kommunene. Senterpartiet prøver å gi inntrykk av at man flytter dette vekk fra folk. Vi vil flytte det nærmere folk. Hvordan kan statsråden forsvare en sånn pengebruk, samtidig som man gjør dype kutt i velferdstilbudet ute i kommunene?

Statsråd Erling Sande [10:21:13]: Eg er einig med Framstegspartiet i éin ting, og det er at vi heile tida må vere observante på korleis vi brukar fellesskapet sine pengar. Særleg byråkratiet vårt må vere innretta mest mogleg effektivt. Vi skal sjølvstundt ha eit edrueleg forhold til det. Men noko så lett vint som å føreslå at vi berre skal ta vekk dette forvaltningsnivået – vi flyttar berre desse oppgåvene vekk, og vips, så har vi 5 mrd. kr ekstra på konto! Slik er det jo ikkje, og det veit eigentleg Framstegspartiet også. Vi er opptekne av at oppgåvene blir løyste på det mest fornuftige forvaltningsnivået. På fylkesnivå kan ein løyse oppgåver som er for store for enkeltkommunane å ta, men som ville ført til auka statsbyråkrati dersom staten skulle styre det. Dei oppgåvene, anten det er å fordele skuleplassar på vidaregåande skule eller å planleggje vegprosjekt, må uansett gjerast. Det blir løyst godt av fylkeskommunane i dag. Det er ingen grunn til å flytte desse oppgåvene til andre forvaltningsnivå.

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:22:17]: Det har selvfølgelig betydning hvor mange nivå, hvor mange enheter, som skal drive og administrere de samme tingene. Fremskrittspartiet ønsker å flytte dette ned til kommu-

nene, altså nærmere folk enn det Senterpartiet ønsker. Og hvis man skal se videre på situasjonen: Kommunene i dag ønsker å skape vekst og utvikling, de ønsker arbeidsplasser, de ønsker å planlegge for sine kommuner og for vekst. På motsatt side opplever kommunene at fylkeskommunene er en motstander som fremmer innsigelser, og som setter en stopper for eller i beste fall utsetter planer som kommunene utarbeider for å skape vekst og utvikling.

Hos Statistisk sentralbyrå kan man lese at fylkeskommunene bruker – jeg refererer – 2,6 mrd. kr i brutto driftsutgifter på fellesområdet plan, bygg og miljø. Da er Oslo unntatt. Dette er KOSTRA-tall. Mener statsråden at det er uproblematisk at fylkeskommunen bruker så store ressurser bl.a. på å overkjøre kommunene?

Statsråd Erling Sande [10:23:26]: Den løysinga som Framstegspartiet foreslår her, betyr eit drastisk lågare antal kommunar. Det er jo Framstegspartiet av og til ærlege på, at dei vil leggje ned ei rekkje av kommunane rundt i landet og slå dei i hop med andre kommunar. Dette har Framstegspartiet prøvd før. Det er ikkje mange år sidan Framstegspartiet og Høgre køyrde gjennom ei av dei mest upopulære reformene vi har sett i vår tid – mot mange lokalpolitikarar sin vilje og i stor grad mot folket sin vilje. Ein tvangssamanslo kommunar for å prøve å byggje einingar som eksempelvis kunne ta andre oppgåver. Dette er ikkje noko folk ønskjer. Det trur eg representanten Amundsen veit òg, og då bør ein iallfall vere ærleg på korleis ein meiner Noreg skal sjå ut, og kva for kommunar som har livets rett, og kva for kommunar som ikkje har det, ifølgje Framstegspartiet.

Presidenten [10:24:19]: Vi går vidare til neste hovedspørsmål.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:24:32]: Vi lever i en urolig tid. Klimaet er i rask endring, det er økte geopolitiske spenninger, og Donald Trump er på vei tilbake i Det hvite hus. Konsekvensene er uoversiktlige, og det gjør det enda viktigere å styrke norsk konkurransekraft. Det gjør vi ikke ved å fortsette som før.

I resten av verden investeres det nå nær dobbelt så mye i ren energi som i fossil energi, men i Norge er det motsatt. De største investeringene skjer fortsatt i fossile næringer. Før helgen kom DNV med en rapport som vurderer omstilling og konkurransekraft i norsk økonomi. Konklusjonen er klar: Norsk olje vil bli utkonkurrert fra Midtøsten, og det haster med å legge om til ny virksomhet.

Jeg er derfor glad for at SV setter fart på klimaomstillingen av industrien med vår budsjettensighet med regjeringen. Vi fikk store gjennomslag for å styrke industriens grønne omstilling, vi sikret 1 mrd. kr i friske midler

til Enovas punktutslippsprogram, gir Enova et mye kraftigere utslippsmål og sørger for at de nå også skal rette innsatsen mot både kvotepliktige og ikke-kvotepliktige utslipp. I tillegg sørger vi for at det skal utvikles en ny auksjonsordning for utslippskutt i industrien, og gir Gassnova og SIVA i oppgave å lage en plan for sirkulære industriklynger med felles løsninger for CO₂-håndtering.

Til sammen vil dette gi store og raske utslippskutt, som vi sårt trenger, men det vil også styrke konkurransekraften for norsk industri på vei inn i nullutslippssamfunnet. Norsk industri er en av våre største eksportnæringer, og den er viktig for at det skal kunne bo og leve folk i hele landet.

Hvordan vil næringsministeren følge opp budsjettensigheten og sikre en raskere omstilling av norsk industri, sånn at den norske konkurransekraften kan styrkes og ikke svekkes?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:26:31]: Først vil jeg gratulere representanten med plassen i næringskomiteen. Jeg ser fram til et godt samarbeid med komiteen i viktige saker. Jeg er også veldig glad for den enigheten vi nå nettopp fikk med SV. Et godt budsjett er blitt enda bedre, og det som nå er blitt lagt inn på grønn omstilling, synes jeg også er bra.

Jeg skal som næringsminister legge fram en ny industripolitikk til våren, og grønn omstilling er en av hovedbærebjelkene i den meldingen. Det at vi får til en ny industripolitikk som også har dette i fokus, er altså viktig for meg, og det samarbeidet ser jeg fram til.

Nå er det sånn at veldig mange av de punktene som enigheten handler om, ligger under et annet konstitusjonelt ansvarsområde enn mitt. Samtidig kommer regjeringen som helhet selvfølgelig til å følge opp det som er. Jeg må også si at den ordningen vi har fått til sammen med SV på grønn industrifinansiering, er viktig. Den er det mange bedrifter som snakker om til meg når jeg er ute på reise til industribedrifter rundt om i landet.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:27:39]: Jeg takker for svaret. Norsk prosessindustri har en viktig rolle i norsk økonomi, men også i den geopolitiske situasjonen som vi befinner oss i. Norsk produksjon av f.eks. aluminium, silisium og mangan er avgjørende for det grønne skiftet, men også viktig for at Europa kan frigjøre seg fra verdikjeder hvor Kina i dag er en viktig aktør. Mario Draghis rapport anbefalte at arbeidet med å kutte utslipp må gå hånd i hånd med å sikre industriens konkurransekraft, og at Europa må sikre forsyningskjeder for nøkkeltكنولوجier. Dette er bakteppet for at land som Danmark, Tyskland, Sverige og Storbritannia nå utvikler denne typen støtteprogrammer for utslippskutt og omstilling av industrien, bl.a. auksjonsprogrammer for CO₂-hånd-

tering. Det har også SV jobbet for og fått gjennomslag for på ulikt vis i budsjettforhandlingene med regjeringen. Statsråden nevnte bl.a. Grønn industrifinansiering. Har statsråden dialog med våre naboland og europeiske partnere for å hente mer inspirasjon til den type tiltak?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:28:46]: Takk for spørsmålet. Ja, dette er noe som jobbes veldig mye med, ikke minst i den geopolitiske situasjonen vi er i. Å ha enda tettere dialog med våre nordiske naboer, med EU og ikke minst bilateralt med de ulike europeiske landene også når det gjelder grønn omstilling og utvikling av mer grønn industri, er en kjerneoppgave framover. Derfor har vi fått på plass flere industripartnerskap, med både Tyskland, Frankrike og EU. Jeg skal om ikke lang tid også til Storbritannia, som kommer til å være viktigere for oss nå framover. Så dette jobbes det grundig og godt med. Det er viktig for Norge, men det er også viktig for Europa fordi Norge har mange av de svarene som trengs. Ikke minst har vi mineraler som trengs hvis vi skal være mindre avhengige av Kina i tiden som kommer. Derfor må også mineralnæringen utvikles hvis vi skal ha turbiner og andre grønne teknologier som trengs for å utvikle grønn industri.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:29:47]: Bare ikke på havbunnen, selvfølgelig.

Så langt har vi vært ganske enige, men det er jo ikke SV og regjeringspartiene i alt. Regjeringen har hatt en «ja takk, begge deler»-strategi overfor både de fossile og de grønne næringene. I praksis har det vist seg å virke dårlig fordi det har bidratt til at den norske omstillingen går for sakte. De grønne og de fossile interessene bruker de samme pengene, de samme hodene og den samme kraften, som vi har for lite av. Derfor er det helt nødvendig å bygge ned den fossile næringen samtidig som vi bygger opp den grønne, og vi trenger en slutfasestrategi. SV har fått igjennom i budsjettet at det skal settes ned et offentlig utvalg som skal utarbeide en strategi for økt omstillingsevne, i lys av at produksjonen av olje og gass vil avta. Men i påvente av dette utvalget: Ser næringsministeren behov for å bremse aktiviteten i olje og gass samtidig som vi bygger opp de grønne næringene, sånn at kapital, arbeidskraft og kraft blir tilgjengelig for å omstille norsk økonomi i den skalaen og det tempoet vi trenger?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:30:50]: Regjeringens energipolitikk ligger fast, uavhengig av statsråd. Det er viktig for regjeringen at vi nå utvikler nye næringer, og at vi bruker eksisterende industri og eksisterende kompetanse i industrien når vi skal utvikle nye metoder og ny industri. Ikke minst opplever jeg, når jeg er rundt på besøk hos norske bedrifter, at det med grønn omstilling

og utvikling virkelig er lengst framme også i deres prioriteringer. Skal industrien være konkurransedyktig i tiden som kommer, må vi bli grønnere, og vi må utvikle nye bein å stå på for Norge. Som vi diskuterte her i salen i går under debatten om den handelspolitiske redegjørelsen, er én av fem norske bedrifter avhengig av norsk eksport. Det å sikre norske arbeidsplasser også framover når det gjelder grønn omstilling, er som sagt en av bærebjelkene i den nye industrimeldingen som kommer til våren.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:31:52]: Vi får heller ikke noen omstilling om den ikke har oppslutning i befolkningen. Fellesskapet kan ikke ta risikoen i den grønne omstillingen, mens eiere og enkeltpersoner stikker av gårde med fortjenesten. Staten må spille på lag med næringslivet for å få ting til å skje, men næringslivet må også gjøre sin del av jobben. Det minste vi kan forvente da, er moderasjon i lederlønnninger, bonuser og utbytte til eiere. I dag kom skattelistede, og i DN kan vi lese om fem Statkraft-tradere som tjente 170 mill. kr i fjor gjennom bonuser fra 2022. Det er en helt hinsides avlønning når det skjer samtidig som folk flest har fått dårligere råd og sliter med høye strømpriser.

Statlige selskaper spiller en avgjørende rolle i den grønne omstillingen, men da må regjeringen rydde opp i lederlønnfesten og bonusfesten i de statlige selskapene. Hva vil næringsministeren gjøre for å rydde opp og ta ansvar for en rettfærdig, grønn omstilling?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:32:58]: Det er viktig at vi har moderasjon når det gjelder lederlønnninger. Derfor er det også strammet inn i den nye eierpolitikken som kom fra regjeringen. Der har vi bl.a. gjort at maksimal oppnåelig bonus er halvert fra 50 til 25 pst. Det er vår klare forventning til våre selskaper. Det andre er at dersom man har høyere kronetillegg for ledere enn for andre ansatte i en bedrift, må det særskilt begrunnes. Det er to viktige grep som jeg mener også bidrar til moderasjon, og det mener jeg vi kommer til å se på sikt. Når det gjelder Statkraft, må jeg først si at de statlige selskapene vi har, er ekstremt viktige for Norge. De skaper viktige arbeidsplasser. Og så er det vel sånn at skattelistede for 2023 reflekterer de gamle bonusordningene. Det har vært gjort endringer siden de skattelistede kom.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:34:01]: Det må vi bare forutsette, for vi har jo ikke innsikt i hvordan bonusordningene i Statkraft er nå. Jeg forutsetter at det blir bedre. Det må statsråden ta ansvar for å forsikre seg om og følge opp. SV har påpekt lenge at oppfølgingen av lederlønn i statlige selskaper ikke holder mål. Når regjeringen over år har formant om moderasjon i lederlønn

ninger, har det vært for døde ører i disse selskapene, for de har hoppet glatt over kravet om moderasjon, og ledende ansatte har hatt en høyere lønnsvekst enn øvrige ansatte. Riksrevisjonen kom i forrige uke med en rapport som bekrefter at departementene ikke følger opp kontroll med etterlevelsen av de nye retningslinjene for lederlønn i statlige selskaper. Hvilke grep vil næringsministeren nå ta for å sørge for at selskapene som ikke etterlever statens retningslinjer for lederlønn, begynner å gjøre det?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:35:00]: Jeg er veldig glad for at Riksrevisjonen har gjort den jobben den har gjort når det gjelder lederlønninger, og mye av det de har lagt til grunn, er vi helt enig i. Så er det viktig å ha med seg at dette ikke er en undersøkelse av de siste to årene, det er de åtte siste årene, og de fleste av disse årene er under en annen regjering enn vår. Vi har kommet med ny politikk også når det gjelder forventninger til lederlønn. Så er det jo ikke bare lederlønn det er forventninger til i de ulike selskapene. Det er viktig å rydde i hva som er vår rolle som eier, og hva som er styrene sin rolle. Det er ikke vi i departementene som sitter og detaljstyrer det enkelte selskap, det er det styrene i selskapene som gjør. Vi kommer med våre forventninger som staten, som eier. Det er viktig, men den rolleforståelsen er også utrolig viktig å ha med seg. Jeg mener at det at vi har kommet med ny politikk, at vi har sterkere forventninger til moderasjon, vises i resultatene. Det går framover selv om det går sakte – mange av disse tallene er jo summer som vi andre kanskje ikke er vant til å snakke om.

Presidenten [10:36:04]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:36:21]: Det var rett vurdering av næringsministeren å bli stående, for spørsmålet mitt går til næringsministeren, som for nokre veker siden la fram den såkalla gründermeldinga, stortingsmeldinga om gründerpolitikk. Det er ei melding regjeringa sjølv har skapt store forventningar til.

Tidlegare næringsminister Jan Christian Vestre reiste land og strand rundt for å få konkrete innspel frå gründerar, investorar og oppstartsmiljø. Det kom i tillegg inn 140 ulike skriftlege innspel. Løftet var å lage ein ny politikk som skulle gjere Noreg til verdas beste land å starte og drive bedrift i, men eit eller anna merkeleg må ha skjedd i statsrådskiftet mellom Vestre og Myrseth. Anten tok Vestre med seg utkastet til meldinga i dresslomma på veg til nytt departement, eller så må Vestre ha låst inn sitt utkast til melding og gløymt å gjere nøkkelen vidare, for det regjeringa la fram, kan uansett ikkje karakteriserast på nokon annan måte enn at det er nett

tidenes politiske mageplask. Så langt eg kan sjå, er det faktisk ingen av dei 140 innspela som er følgt konkret opp, for meldinga inneheld ingen ny politikk, ingen konkrete tiltak eller visjonar. Snarare er tidlegare løfte fjerna eller reduserte.

Statsråden skryter av at meldinga inneheld 50 konkrete tiltak. Når ein les gjennom, består det konkrete i å vurdere, vidareutvikle, sjå nærmare på, revidere, bidra til – og liknande formuleringar. Vi i Venstre har difor sett oss nøydd til å leggje fram vår eiga gründermelding, i form av eit representantforslag som faktisk inneheld 50 konkrete forslag. Der har vi teke innspela regjeringa har fått, på alvor, gått gjennom alle 140 innspela og fremja forslag basert på konstruktive, fornuftige og gjennomførlege innspel frå dei som faktisk har skoen på.

Mitt spørsmål er: Trur statsråden det er gründermeldinga til regjeringa eller gründermeldinga til Venstre som skapar mest begeistring og engasjement ute hos næringslivet? Og kva for eit av dei to alternativa trur ho i størst grad vil bidra til at Noreg faktisk har moglegheit til å bli verdas beste land å starte og drive bedrift i?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:38:24]: Representanten skal ha for sitt store engasjement for gründerne, men jeg tror heller ikke man skal ta for hardt i med tanke på at man selv er bedre enn alle andre.

Vi har lagt fram ny gründerpolitikk. Dette er den første gründermeldingen som er lagt fram, og jeg er ikke enig i premissene som representanten her legger til grunn. Det har vært mange viktige høringsmøter, ja, og veldig mange av de innspillene er tatt til følge og er også inne i meldingen. Det er tre ting som er særlig viktig. Det ene er kompetanse, det andre er tilgang på kapital, og det tredje er å sikre gode nettverk når man skal gå inn og bli gründer og kunne lykkes. Det er viktig for gründerne, og det er viktig for oss.

Så er det viktig å ha med seg at forskjellen mellom oss i stor grad handler om hvorvidt man vil kutte i skattene til dem som har mest. Det handler jo ikke bare om skatt til gründerne. Det er Venstre helt ærlig på, og vi er helt ærlig på vår skattepolitikk. Vi mener det er viktig å ha en rettferdighet i skattesystemet som også bidrar til å lage et godt sikkerhetsnett rundt alle sammen i Norge, som velferdsstaten vår er. Dersom man går inn i de punktene som Venstre har lagt fram, og tar ut det som har med skatt å gjøre, er veldig mye av det enten ivare tatt i vår gründermelding, eller det er ting som følges opp.

Det er heller ikke riktig at det ikke er nye tiltak i den gründermeldingen som er lagt fram. Vi gir f.eks. nå et nytt mandat til Investinor, som skal kunne bidra til at de får tilgang på enda mer kapital som er viktig for gründerne.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:40:00]: Statsråden har heilt rett i at det er store forskjellar på Arbeidarpartiet og regjeringa og Venstre i skattepolitikken. Ein av dei tinga som provoserer Gründer-Noreg kolossalt, er når statsråden no endå ein gong snakkar om gründerar som blant dei som har mest i Noreg, for det er dei ikkje. Men la no skattepolitikken for ein gongs skuld ligge lite grann.

Eg skal ta opp eit anna tema, nemleg forenkling. I regjeringsplattforma lover regjeringa å redusere næringslivet sine kostnader med regel- og skjemabyrder med 11 mrd. kr innan 2025. Regjeringa har til og med laga ein nettportal der ein kan følgje med minutt for minutt på korleis det går med å følgje opp dette forenklingsoftet. Det går riktig nok ikkje så veldig bra. 27 dagar før vi har kome til 2025, gjenstår det enno å forenkle for 7,6 av dei lova 11 milliardane. Det går uansett an å sjå det – det er ein målbar ambisjon. Det var heilt til gründermeldinga blei lagt fram, for då blei plutsleg løftet om forenklinga frå regjeringsplattforma på 11 mrd. kr erstatta av det langt meir ulne «[r]edusere næringslivets kostnader knyttet til pålagte regler og utfylling av offentlige skjemaer».

Har statsråden tenkt å redusere skjemabyrda for næringslivet med 11 mrd. kr, eller er det eit konkret løfte som no er avlyst?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:41:06]: Først må jeg rette opp: Jeg har aldri sagt at gründerne i Norge er dem som har mest. Det tenker jeg er en påstand som ikke skal stå uimotsagt. Når man velger å prioritere å kutte i f.eks. formuesskatten, er det helt klart å kutte for dem som har aller, aller mest i Norge. Det er en reell forskjell i prioriteringer mellom Venstre og Arbeiderpartiet.

Det er helt riktig at forenklingarbeidet er viktig for regjeringen, og derfor har vi prioritert det høyt. Det å få ned antallet skjemaer og andre ting som man må fylle ut, vil gjøre det enklere, ikke minst for de aller minste bedriftene vi har i Norge, som jo er de aller fleste selskapene vi har. Det har vi prioritert, og vi har satt noen viktige mål for det arbeidet. Vi er ikke i mål med det, men det er noe vi kontinuerlig jobber med. Blant annet å sikre én vei inn – på vegne av de tre forvaltningsnivåene vi har – gjør det enklere for bedriftene, så det jobber vi kontinuerlig med.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:42:09]: Eg merkar meg at det ikkje er mogleg å få eit svar på om ambisjonen om 11 mrd. kr i kutt i regel- og skjemabyrde står fast. Det svarar ikkje statsråden på.

La meg ta eit anna tema: I regjeringsplattforma skriv regjeringa ganske godt om sosiale rettar for sjølvstendig næringsdrivande, som er eit anna punkt det har kome mange innspel om. Regjeringa lovar bl.a. å forbetre sosi-

ale ordningar for sjølvstendig næringsdrivande og greie ut om sjølvstendig næringsdrivande skal opparbeide seg sterkare rettar til inntektssikring. Dette er i regjeringsplattforma. I gründermeldinga er det einaste som står igjen, å «vurdere behovet for informasjonstiltak som kan gjøre det enklere for selvstendig næringsdrivende og frilansere å få bedre oversikt over og kunnskap om egne rettigheter og plikter».

Meiner statsråden på alvor det vil bli fleire f.eks. kvinnelege gründerar av at regjeringa vil vurdere behovet for informasjonstiltak om dei ordningane regjeringa sjølv i si regjeringsplattform seier ikkje er gode nok, eller vil det bli fleire kvinnelege gründerar av konkrete forbe-tringar i dei sosiale rettane, slik Venstre foreslår?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:43:15]: Jeg tror ikke man kan liksom plukke epler og pærer herfra og så bare lage det til et helhetlig svar, som representanten her gjør. Det er viktig for denne regjeringen å ha gode sosiale ordninger. Jeg er også veldig glad for at det er viktig for denne regjeringen å satse på kvinnelige gründerne. Det trengs. Vi trenger også flere kvinner inn i næringslivet, derfor har vi gjort veldig tydelige lovarbeid for å sikre at vi får mer likestilling inn i næringslivet. I tillegg har vi gått i bresjen for den helhetlige likestillingspolitikken i generasjoner – alt fra fødselspermisjon til barnehager osv. Regjeringen har ingenting å skjennes for når det gjelder likestillingsarbeidet i Norge.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:43:58]: Det statsråden her kallar å samanlikne eple og pærer, er faktisk å samanlikne regjeringa si regjeringsplattform om gründerpolitikk med regjeringa si gründermelding om gründerpolitikk. For meg er det noko av det næraste ein kan kome eple og eple – det er ikkje to ulike ting.

Når det i regjeringsplattforma står «forbedre sosiale ordninger for selvstendig næringsdrivende», og dette ikkje er oppfylt i gründermeldinga på annan måte enn at ein vil vurdere behovet for informasjonstiltak om korleis reglane er i dag, kva er det då som har skjedd på vegen? Viss det ein seier i regjeringsplattforma om å forbetre sosiale ordningar for sjølvstendig næringsdrivande, står fast, når skal det kome viss det ikkje kjem i gründermeldinga?

Eg skal òg gje statsråden ein siste sjanse til å svare på spørsmålet: Står målet om 11 mrd. kr i kutt i regel- og skjemabyrdekostnader for næringslivet innan 2025 fast eller ikkje?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:44:59]: Regjeringen fører en helhetlig politikk på tvers av veldig mange departement og mange konstitusjonelle ansvarsområder. Det er den helheten som er viktig. Man kan ikke plukke ut én enkelt stortingsmelding og si at absolutt alt av po-

litikk burde være skrevet inn i den ene meldingen, ellers oppfyller man ikke sine egne ambisjoner. Det er i hvert fall en veldig forenklet måte å se verden og politikken på.

De målene vi setter oss, står. Vi har ikke tatt bort noen mål. Det er ikke alt som er like raskt og enkelt å få måloppnådd, som dette målet, men vi er på vei. Vi jobber kontinuerlig med forenkling for næringslivet. Det er noe som er en prioritet for regjeringen. Vi er på vei, men vi har ikke nådd det målet ennå.

Presidenten [10:45:45]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Mudassar Kapur (H) [10:46:04]: Fylkeskommunale skolenedleggelse har skapt stort engasjement denne høsten, både generelt i media og blant regjeringens medlemmer spesielt. Både finansministeren, barne- og familieministeren og justisministeren har fortløpende kommentert og kritisert det som skjedde i Innlandet. Blant annet sa Vedum dette til VG:

«En videregående skole betyr utrolig mye for et lokalsamfunn og en region. Det er svært uklokt av Høyre, Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne i Innlandet når de i dag har vedtatt å sentralisere skoler i stor skala.»

Regjeringens omsorg for skolestrukturen – der fylkeskommunen hovedsakelig begrunnet sine vedtak med lave elevtall – er interessant. Desto mer interessant er det at Østfold fylkeskommune i dag skal behandle en sak om skolestrukturen, og at det også der går mot at to videregående skoler legges ned, i likhet med en rekke linjer ved flere andre skoler. I denne saken er nedleggelsen begrunnet med økonomi, noe som regjeringen – i motsetning til når det gjelder elevtall – har et medansvar for, og noe som de derfor har mulighet til å gjøre noe med.

Mitt spørsmål til statsråden er da: Kan statsråden forklare meg bakgrunnen for regjeringens tydelige og store engasjement mot nedleggelse av videregående skoler i Innlandet, når det samtidig har vært et fravær av det samme engasjementet mot nedleggelse av videregående skoler i Østfold?

Statsråd Erling Sande [10:47:42]: La meg begynne med å seie: Det kan ikkje kome som noka overrasking for partiet Høyre at partiet Senterpartiet er mot sentralisering. Det har vi jo sagt ettertrykkeleg veldig mange gongar i den politiske debatten dei seinare åra. Vi har tru på tenester nært folk, og det er eit politisk standpunkt det er lov å ytre. Samtidig har vi vore heilt tydelege heile vegen på at når makt er delegert til fylkes- og lokalpolitikarar, meiner vi det. Det er dei politikarane som styrer den enkelte kommunen, og dei politikarane

som styrer det enkelte fylket, som har ansvaret for å utforme tilbodet til innbyggjarane i sin kommune og sitt fylke, og som må stå til ansvar for det i val – akkurat på same måte som nasjonale politikarar må gjere det i val kvart fjerde år. Det kan ikkje kome som noka overrasking.

Så til det som sjølvstøtt er krevjande for mange fylkeskommunar no, og det er økonomien. Det er auka kostnader også for fylkeskommunane og kommunane. Dette er sjølvstøtt bakgrunnen for at regjeringa ikkje berre i statsbudsjettet, men også etter at statsbudsjettet blei lagt fram, ekstraordinært styrkte kommuneøkonomien ytterlegare, altså økonomien til kommunane og fylkeskommunane. Det er framleis tøft, og det må framleis gjerast ein jobb lokalt for å tilpasse tilbodet til dei inntektene ein har, men frå Senterpartiet og Arbeidarpartiet si side har vi vore klare på at kommunane og fylka ikkje skal stå åleine i den jobben.

Mudassar Kapur (H) [10:49:22]: Statsråden brukte halvannet minutt på å snakke om alt annet enn det jeg spurte om, men jeg fikk allikevel et spor av en forklaring. La oss bruke noen nøkkelord: Statsråden snakker om at makten er delegert til lokalpolitikere, og det er helt riktig. Da blir det kanskje litt spesielt når det er tilfeller hvor makten er delegert til lokalpolitikere som ikke er fra eget parti, og som tar beslutninger i f.eks. Innlandet. Da kjører man på med tre statsråder som ikke engang har ansvaret for feltet, som går inn i fylket med ganske skarp ordbruk. Noe av det skal jeg ikke gjenta her, for jeg tror ikke det ville vært parlamentarisk å site-re det engang. Når det gjelder Østfold, hvor man selv er ansvarlig for dette, både lokalt og nasjonalt, er det derimot helt stille.

Jeg vil gjerne ha et svar på spørsmålet: Hvor er engasjementet for Østfold? Hvorfor har man denne forskjellsbehandlingen?

Statsråd Erling Sande [10:50:25]: Representanten skal vere trygg på at regjeringa er merksam på og oppteken av tilbodet i alle fylka. Sånn er det sjølvstøtt. Senterparti–Arbeidarparti-regjeringa har faktisk eit mål om – eg veit ikkje om førre regjering hadde det same – at det skal vere busetjing, aktivitet og næringsutvikling i heile landet vårt.

Viss vi ser på den politikken som Høyre førte då dei hadde makta – og framleis fører – var det ei jamn sentralisering. Den politikken fortset no i det alternative budsjettet til Høyre. Det handlar om å gjere transport dyrare rundt om i landet vårt. Det handlar om å sentralisere, det handlar om å løfte fram igjen tvangssamanslåing – eller i alle fall samanslåing – av kommunar, osv. Dette er ei av dei store skiljelinjene mellom Høyre og Senterpartiet, og det kan ikkje vere ei overrasking for representan-

ten Kapur at Senterpartiet kjempar for eit godt tilbod nært folk i heile landet.

Mudassar Kapur (H) [10:51:30]: Statsråden fortsetter å snakke om alt annet enn det jeg spør om. Det er sikkert interessant å diskutere skillelinjene mellom Høyre og Senterpartiet, men nå snakker jeg om skillelinjene som går internt, i regjeringens egen oppførsel overfor forskjellige fylkeskommuner. Forskjellen er tydelig. Det er at regjeringen har et politisk ansvar for grunnlaget for nedleggelsen av skoler og skolelinjer i Østfold, i tillegg til at Senterpartiet er i posisjon i Østfold. Det er heller ikke noen tvil om at oppsplittingen av Viken har medført en varslet trang og vanskelig økonomisk periode for Østfold. Da er det ikke så rart at statsråden gjerne vil snakke om alt annet.

Spørsmålet mitt er fortsatt: Hvorfor gikk regjeringen når det gjaldt Innlandet, inn med tre statsråder for å kritisere noe som handlet om elevtall, som regjeringen egentlig ikke kan gjøre så mye med, mens når det gjelder Østfold, hvor de er direkte ansvarlig for den økonomiske situasjonen, er det helt tyst? Jeg vil gjerne ha et svar på det spørsmålet.

Statsråd Erling Sande [10:52:34]: Premisset for spørsmålet er feil. Det er heilt klart uttrykt at det er fylkespolitikarane som har ansvaret for oppgåvene til fylkeskommunane. Det er heller ikkje slik, som ein no prøver å gje eit inntrykk av, at regjeringsmedlemer har gått inn og overstyrt fylkespolitiske avgjerder. Det kan ikkje vere overraskande at vi, som nasjonale politikarar, har meiningar om ting som handlar om tilbodet til folk på eit så viktig område som vidaregåande opplæring, eksempelvis, eller andre ting som vedkjem folk rundt om i dette landet. Vi er ombodsmenn og ombodskvinner frå heile landet, og mange av oss har også drive valkamp og jobba for å få fram synet til våre respektive parti på det som handlar om tenester nært folk.

Så vil eg gjenta: Ei av dei store skiljelinjene i norsk politikk går jo mellom våre to parti på dette området. Der Høgre seier sentralisering, seier vi tenester nært folk.

Mudassar Kapur (H) [10:53:37]: Jeg har svart på det om skillelinjer allerede. Jeg snakker om skillelinjene i regjeringens egen oppførsel overfor fylkeskommunene, og jeg får ikke helt tak i hva som er bakgrunnen for regjeringens vikarierende engasjement. Noen vil sikkert hevde at det rett og slett ligger en viss dobbeltmoral i deres budskap: Man går ut mot skolenedleggelse man ikke kan gjøre noe med, men velger å forbli taus når det gjelder skolenedleggelse man faktisk kan gjøre noe med, og er ansvarlig for, både nasjonalt og lokalt, på grunn av økonomien. Det viser seg altså at når det er

egne partier som står for nedleggelsen, er det ombud-sengasjementet som statsråden viste til, plutselig borte.

Det bringer meg videre til spørsmålet: Kan regjeringsmedlemmenes manglende engasjement mot skole- og linjenedleggelse i Østfold ha noen sammenheng med at Arbeiderpartiet og Senterpartiet selv er i posisjon i fylket – eller vil statsråden fortsette å la være å svare på det spørsmålet?

Statsråd Erling Sande [10:54:41]: Regjeringa har eit engasjement for alle fylka våre. Det har eg sagt gjentekne gongar i svarrundane. Det ein kan bli litt frustrert over i denne runden, er at dette handlar om enkeltutsegner i debattar rundt om i landet. Det er for så vidt viktige debattar, men utfordringa som representanten Kapur og Høgre bør ta inn over seg, er at det tilbodet ein klarer å gje ungdommar i vidaregåande skular rundt om i fylka, handlar om den fylkeskommunale økonomien. Det eg har brukt tida mi på, med det ansvaret eg har, er å styrkje den fylkeskommunale økonomien, for nettopp å kunne oppretthalde og sikre eit godt tenestetilbod for innbyggjarane rundt om i dei ulike fylka. Det er vidaregåande skular, som representanten Kapur nemnde, men det er også fylkesvegar, tannhelse og andre viktige oppgåver fylkeskommunane har, og alle dei oppgåvene kommunane har, som også står i ein krevjande situasjon. Det er det eg trur betyr mest for folk.

Tobias Drevland Lund (R) [10:55:56]: Når budsjettene blir trange og kulda setter inn, vet man at det snart er jul. Likevel er det svært liten juleglede å spore ute i landets kommuner og fylkeskommuner når de nå skal vedta budsjettene sine. Som nevnt avgjøres i dag skjebnen til to videregående skoler i Østfold, både Borg og Greåker, og i går kunne vi se på Dagsrevyen at Levanger kommune vurderer å legge ned et populært dagsentertilbud for demente. Derfor var bl.a. mine egne forventninger store knyttet til om regjeringen og SV ville komme til kommunesektoren med en aldri så liten julegave i form av noen ekstra penger. Men det var lite penger å spore i forliket.

Vi i Rødt har på vår side i vårt alternative statsbudsjett foreslått å styrke kommunesektorens økonomi med 15 mrd. kr mer, hvorav 5 mrd. kr av disse er frie inntekter. Mitt spørsmål til statsråden er: Mener han at det økonomiske opplegget for kommunesektoren nå er forsvarlig, og vil det hindre videre kutt og sentralisering?

Statsråd Erling Sande [10:56:59]: Eg trur representanten Drevland Lund og eg i fellesskap ser at det er krevjande for kommunane no. Mange lokale politikarar gjer no ein stor jobb i å gjere vanskelege prioriteringar rundt om i kommunestyra. Kostnadsveksten har

vore høg, dyrtida slo inn over kommunane, renta har gått opp også for kommunane, og det er tøft å stå i.

Då har det vore viktig for Senterpartiet og Arbeidarpartiet å seie: Dette skal ikkje kommunane stå i åleine. Difor la vi opp til ein vekst for kommunesektoren på 6,8 mrd. kr då vi la fram statsbudsjettet. Vi plussa på ytterlegare 5 mrd. kr i etterkant fordi vi såg at situasjonen var så krevjande som han var. I dei budsjettamtalane som no har vore mellom Senterpartiet, Arbeidarpartiet og SV, har ein også blitt einige om å heve rammene til kommunane ytterlegare med i overkant av 1 mrd. kr til primærkommunane og noko også til fylkeskommunane, slik at her har det skjedd ei styrking gjennom fleire ledd. Det løyser ikkje alle utfordringane for kommunane, men det bidreg.

Tobias Drevland Lund (R) [10:58:06]: Det løser fortsatt ikke de store utfordringene kommunesektoren står overfor. I fjor gikk 157 kommuner i null eller minus. I år blir tallet mest sannsynlig enda høyere. 23 kommuner er oppført på ROBEK-listen, mot 12 ved utgangen av 2023. KS varslet tidligere i høst at kommunesektoren styrer mot et merforbruk bare i 2024 på hele 15 mrd. kr. For å sitere Ronald Bye i NRK-serien Makta: Jeg velger å kalle det en krise.

For det er det det er. For flere kommuner begrenser dårlig økonomi handlingsrommet såpass mye at det eneste man er overlatt til, er å råde over kutt og nedskjæringer. Det fører også til mer sentralisering. Sentraliseringen gjør særlig distriktkommunene mindre attraktive å bo i, og dette på tross av regjeringens målsetting som statsråden har vært inne på tidligere, og som kommer fram i distriktmeldingen – målet om å øke folketallet i distriktkommunene. Rødt, derimot, mener at kommunene nå må settes i stand til å tilby gode tjenester for folk i hele landet, uansett hvilket postnummer man har.

Mitt spørsmål er: Vil statsråden ta ytterligere grep framover for å styrke kommuneøkonomien?

Statsråd Erling Sande [10:59:09]: Eg viste til den styrkinga som vi har gjort – altså: Senterpartiet og Arbeidarpartiet har i heile regjeringssperioden jobba for å styrkje den kommunale økonomien. Vi starta allereie å gjere det i den første budsjetttilpassinga vi gjorde til Solberg-regjeringas budsjett den gongen – 2,5 mrd. kr i auka overføringar til kommunane. Vi er heilt klart opptekne av å styrkje økonomien til kommunane. Samtidig er det krevjande for kommunane, for dyrtida slår inn også for dei – kostnadene veks for kommunane.

Så har eg lyst til å seie at vi også har gjort nokre andre grep. Vi har gjort endringar i skattesystemet innafor inntektssystemet til kommunane. Det har bidrege til å løfte dei kommunane som har lågast inntekter. Det er også viktig. I tillegg til å plusse på pengar har vi gjeve ekstra

mykje pengar til dei kommunane som slit mest. Det skulle vere god utjamnande politikk som også representanten kunne nikke til.

Presidenten [11:00:09]: Vi går vidare til neste hovedspørsmål.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [11:00:23]: Fra 1969 til 2023 er antall jordbruksbedrifter redusert med 75 pst. I fjor ble det 360 færre – en dobbelt så stor nedgang som året før. Man kan si det sånn at det ble lagt ned nær to jordbruksbedrifter hver dag statsråden var på kontoret sitt i fjor. Det som er oppløftende, er at jordbruksareal i drift derimot har forholdt seg omtrent uendret gjennom hele denne perioden.

En av årsakene til at flere velger å legge ned jordbruksbedriften sin, er de store investeringskostnadene for å oppfylle kravet om løsdrift, og at sånne investeringer ikke gir grunnlag for avkastning. I 2016 fikk Fremskrittspartiet gjennomslag for å utsette løsdriftskravet til 2034, men for at melkeproduksjonen ikke skal måtte legges ned eller reduseres, må det bygges ett nytt fjøs om dagen for at kravet skal nås innen 2034. Bare for å redde melkeproduksjonen i finansministerens hjemfylke, Innlandet, som er det fylket som henger mest etter, må man bruke 250 mill. kr i året fram til 2034 ifølge et analysebyrå innenfor landbruk.

Fremskrittspartiet mener det vil være hensiktsmessig å justere kravet, sånn at løsdriftskravet kun skal gjelde nybygg. Vil statsråden støtte Fremskrittspartiet i det, eller må melkebøndene forvente å måtte tømme sparekontoen for å bygge nye fjøs eller legge ned?

Statsråd Geir Pollestad [11:02:02]: Eg frykta lenge at det einaste agrare i denne spørjetimen skulle vera diskusjonen om eple og pærer mellom næringsministeren og Bjørlo, så eg er i alle fall glad for spørsmålet.

Ei lita korrigerer av den verkelegheita som vert beskriven: Det er rett at gardsbruk vert lagde ned, men det me ser, er at takten heldigvis er betydeleg lågare enn då representanten Strifeldt sitt parti, Framstegspartiet, sat i regjering. Det er eit mål for regjeringa å auka lønsemda i landbruket, og difor har me auka overføringane til jordbruket med 67 pst. Det er smått absurd å få denne typen spørsmål frå eit parti som nyleg har kutta 4 mrd. kr. til landbruket i sitt alternative budsjett, og som har denne historia om at viss me berre kuttar nok, vil det verta bra. Framstegspartiet sin landbrukspolitikk ville hatt svært, svært dramatiske konsekvensar.

Eg er oppteken av at me skal bidra til nybygg i heile landet og greia å oppretthalda ein spreidd produksjon av mjølk, og det er òg grunnen til at regjeringa har hatt ein kraftig auke av investeringsmidlane – rett og slett for at fleire skal gjera den fornyinga av driftsapparatet som

er nødvendig. Me ser no at stadig fleire responderer positivt på det.

Eg vil òg ta med at det er viktig for mjølkebønder rundt om i landet at folk kjøper og drikk mjølk. No er forbruket av mjølk og meieriprodukt kraftig stigande, og til neste år kjem norske mjølkebønder til å få lov til å produsera 20 pst. meir enn det dei har kvote til.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [11:04:04]: Jeg registrerer at statsråden valgte ikke å svare på spørsmålet om hvorvidt melkebøndene må forvente å tømme sparekontoene sine. Litt realitetsorientering: Det ble lagt ned dobbelt så mange gårdsbruk i fjor som i året før, så det er en stigende takt i nedlegging.

Regjeringen la i fjor fram en plan for opptrapping av inntektsmulighetene i jordbruket, og det var i stor grad en øvelse i lek med tall. Det endte med at regjeringen fikk stortingsflertallet mot seg, som ba om at det omstridte tallgrunnlaget for bondens inntekt måtte tilbake til Stortinget for ny behandling, og at det måtte skje innen februar 2025. Vi venter fortsatt spent på saken om tallgrunnlaget.

Regjeringen foreslo en regulering av bøndenes inntekt som faktisk er i strid med skatteloven, jf. Petter Olsen-dommen. Kan statsråden forsikre om at sektorens rammebetingelser, slik de er i dag, sikrer en finansieringsnøytral avkastning på all kapital?

Statsråd Geir Pollestad [11:05:03]: For det første, til tala: Talet på bruksnedleggingar er omtrent uendra i 2022, 2023 og 2024, men det er betydeleg lågare enn ni-vået då Framstegspartiet sat i regjering.

Når det gjeld økonomien til bonden, er det veldig rart å høyra Framstegspartiet snakka om talgrunnlag og ulike andre ting, all den tid Framstegspartiet ikkje respekterer retten bøndene har til å forhandla om sine eigne rammevilkår, all den tid Framstegspartiet ønskjer å kutta i tollvernet som beskyttar norsk produksjon, og all den tid Framstegspartiet er på krigsstien mot samvirka og marknadsbalanseringa som sikrar eit landbruk i heile landet. Det er litt rart at ein er imot heile landbruksmodellen og så føreslår å kutta 4 mrd. kr – det er altså over 100 000 kr per årsverk i jordbruket som Framstegspartiet ønskjer å redusera det med, og så prøver ein å framstilla det som noko som vil skapa optimisme og framtidstru i landbruket. For å seia som Landbruksdepartementet: Den må du lenger ut på landet med.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [11:06:08]: Jeg registrerer at statsråden ikke vil svare på spørsmål i spørretimen, og jeg synes det er veldig spesielt at man lar det gå gjennom, så jeg skal stille spørsmålene på nytt. Vil statsråden støtte Fremskrittspartiet i å utsette kravet om løsdriftsfjøs til kun å gjelde nybygg, eller må melkebønde-

ne forvente å tømme sparekontoene for å bygge nye fjøs – eller legge ned? Og det andre spørsmålet: Kan statsråden forsikre at sektorens rammebetingelser, slik de er i dag, sikrer en finansieringsnøytral avkastning på all kapital?

Statsråd Geir Pollestad [11:06:44]: Kravet om lausdrift innan 2034 ligg fast, på same måten som i dei åra då Framstegspartiet hadde landbruksministeren og stod på at lausdriftskravet skal innførast. Det er éin ting.

Til det som gjeld økonomien: 4 mrd. kr mindre inn i landbrukssektoren, som Framstegspartiet føreslår, vil svekkja den avkastninga som bonden får både på sin investerte kapital og på det arbeidet som ein legg ned. Vårt mål er å auka lønsemda i matproduksjonen, vårt mål er å ha eit landbruk i heile landet, og då treng ein dei landbrukspolitiske verkemidla for å oppnå det. Framstegspartiets politikk vil føra til meir import av mat til Noreg, dårlegare sjølvforsyning og dårlegare beredskap og ei kraftig sentralisering av matproduksjonen. Det er motsett linje av det Senterpartiet og Arbeidarpartiet står for.

Presidenten [11:07:42]: Siste hovedspørsmål stilles av representanten Lene Westgaard-Halle.

Lene Westgaard-Halle (H) [11:08:01]: Først har jeg lyst til å gratulere landbruksministeren med bestått jegerprøve. Det blir veldig gøy å se bildene fra neste villsvinjakt fra statsrådsbil.

Men over til en litt annen type jakt. Jakten på økt konkurranse i verdikjeden for mat er både bra og viktig for norske forbrukere. Det holder prisene nede, og det gir oss et bredere utvalg av varer. Dessverre har ikke regjeringen lyktes spesielt godt i den jakten. Snarere tvert imot har landbruksministeren selv tatt flere grep for å svekke konkurransen, bl.a. i meierisektoren. Samtidig har vi sett at matvareprisene har gått ganske dramatisk opp under denne regjeringen. Landbruksvarer står for opp mot 40 pst. av handlekurven, men er likevel unntatt ganske store deler av konkurransen i den verdikjeden, og det er jo en ulempe for forbrukerne.

De siste dagene har vi sett en ny konflikt seile opp på dette feltet, mellom Norgesmøllene, som i hovedsak eies av Felleskjøpet, og norske forbrukere, fordi en dagligvareaktør har valgt å kjøpe mel fra noen andre enn Felleskjøpet. Avisen Nationen, som vel kan sies å være landbrukets fremste talerør, var ganske raskt på banen og tok til orde for politisk inngripen for å sikre at dagligvareaktørene prioriterer Norgesmøllene framfor andre konkurrenter, i dette tilfellet Lantmännen, altså det svenske samvirket. Men er det egentlig så ille? Bøndene som leverer råvarene, er jo fortsatt norske. Kornet er norsk, møllene er norske, så norskandelen er like høy, men prisen til forbrukerne blir lavere. Det vil imidlertid

ikke Nationen ha noe av. De vil heller at myndighetene skal gripe inn. Det kan bety redusert konkurranse, økte matvarepriser og i ytterste konsekvens kanskje monopol. Derfor lurer jeg på om statsråden kan avklare om han støtter Nationens vurdering i saken, og om han mener at samvirkene skal settes foran forbrukerne.

Statsråd Geir Pollestad [11:09:59]: Eg vil for det fyrste takka for gratulasjonen med jegerprøven, men eg lét meg ikkje lura utpå, for eg skal ikkje jakta villsvin frå statsrådsbilen. Det er ikkje lov å jakta frå bil. Det er heller ikkje lov å jakta frå offentlig veg. Du må gå ned i grøfta for å gjera det. Men elles kan du jakta villsvin med stort sett det meste heile året, unnateke i romjula. Sånn vil det òg vera framover.

Det er mykje eg skal svara for og ikkje svara for, men spørsmålet til Nationen må nesten rettast til sjefsredaktøren der. Eg opplever ikkje at Nationen er eit talerøyr for politikken til Senterpartiet.

Eg er oppteken av at me skal ha mest mogleg norske varer i butikken. Eg er oppteken av at me skal ha ei samarbebasert marknadsbalansering, som i realiteten betyr at bøndene skal få anstendig betalt for dei varene som dei produserer og sel, og som bidreg til at me har produksjon i heile landet og eit landbruk i heile landet.

Regjeringa er oppteken av konkurransen i daglegvaresektoren. Det er vel mest nærliggjande at næringsministeren svarar for detaljane der, men me jobbar med vår tipunktsplan og er opptekne av å følgja han opp.

Eg vil òg jobba med å oppfylla strategien for auka sjølvforsyning, sånn at me klarer å nå målet til regjeringa om 25 pst. meir norsk mat innan 2030. Då må me gjera ei rekkje tiltak på produksjonssida, men ikkje minst må me styrkja marknaden for norske matvarer.

Eg har ikkje tenkt å gå inn på vurderingane som dei enkelte daglegvarekjedene gjer om kven dei kjøper inn varer frå. Eg kjem til å jobba for ein politikk som gjer at norske varer er å føretrekkja, bl.a. gjennom eit tollvern.

Lene Westgaard-Halle (H) [11:11:59]: Der var det veldig mange svar på alt annet enn det jeg spurte om.

Dette spørsmålet var jo ikke til Nationen, spørsmålet var til statsråden. Jeg kan omformulere det sånn at det kanskje blir enklere å svare på. Mener statsråden at norske dagligvareaktører skal tvinges til å bruke norske samvirker, eller mener statsråden at det er ok at de velger konkurrenter, kanskje særlig når de gir lavere pris til forbrukerne, som i dette tilfellet?

Statsråd Geir Pollestad [11:12:30]: Når det er mykje rart i svaret, kan det òg henda at det har vore mykje rart i spørsmålet – at det er ein samanheng. Eg prøvde å svara på det som vart teke opp.

Eg har ikkje tenkt å påleggja norske daglegvarekjeder å kjøpa frå bestemte leverandørar, men eg kjem til å jobba for at me skal ha sterke samvirke i Noreg, at me skal ha f.eks. Tine, som hentar mjølk i Finnmark, som sikrar ein lik pris, og som har meierianlegg som bidreg til beredskapen i Finnmark. Det kjem til å vera viktig, og eg kjem til å vera oppteken av å ha marknadsbalansering på egg og kjøt, som gjer at bonden får skikkeleg betalt for produkta, noko som gjer at me har ein spreidd produksjon av desse varene, og som gjer at me greier å auka sjølvforsyninga og inntekta til bonden. Her er det litt viktig å skilja mellom det som er rein handel, og noko som eg synest er eit genialt konsept, nemleg at norske bønder eig bedrifter og får sin del av overskotet. Kven Høgre meiner skal eiga desse bedriftene, får Høgre svara for. Eg synest det er bra at norske bønder eig f.eks. Tine, Nortura og Felleskjøpet.

Lene Westgaard-Halle (H) [11:13:37]: Vi er enige om ganske mye. Jeg må innrømme at jeg synes det er ganske betryggende å høre at statsråden ikke støtter Nationens linje i denne sammenhengen, og at han sier at man skal ha tillit til markedet, slik at man velger de beste løsningene. Jeg må innrømme at det kanskje står i ganske skarp kontrast til ting statsråden har sagt tidligere, så da lurer jeg lite grann på: Kan vi tolke statsråden dit hen at han nå har blitt positiv til økt konkurranse i hele verdikjeden for mat – også i landbruket? Hvis det er tilfellet, så vil det være et lite julemirakel.

Statsråd Geir Pollestad [11:14:16]: Eg er oppteken av at me skal ha fair konkurranse. Eg meiner at daglegvarekjedene har for mykje makt i verdikjeda frå jord til bord. Eg ønskjer å flytta makt nedover. Eg ønskjer å gje bonden meir makt. Eg ønskjer å gje forbrukarane meir makt, og eg ønskjer å gje forbrukarane moglegheit til å velja.

Det er konkurranse i daglegvaresektoren. Det er beinhard konkurranse, f.eks. i kjøttmarknaden. Det er beinhard konkurranse i mjølkemarknaden. Det er berre å gå i ein butikk i nærleiken, så ser ein at ein konkurrerer om det.

Eg er oppteken av å ikkje berre sikra konkurranse, men òg av å sikra mangfald. Difor gler eg meg over at ein no kan gå inn i julehøgtida og ha eit heilt formidabelt utval av norske lokalmatvarer, norske lokale ostar, noko som er eit mangfald, og som ikkje nødvendigvis er direkte knytt til konkurranse. Men det at ein har dei landbrukspolitiske ordningane, er ein heilt nødvendig føresetnad for det mangfaldet.

Lene Westgaard-Halle (H) [11:15:20]: Jeg er veldig enig med statsråden i at det er flott å se det økte utvalget av norske varer, men jeg er ikke sikker på at det er samvirkene som har bidratt til det. Der kan vi kanskje,

for en gangs skyld – det er jo ikke så ofte vi gjør det – rose dagligvarekjedene litt, for der har de vært på ballen, og de er offensive når det gjelder å bruke norske matvarer og lokalmat. Så det er veldig fint.

Jeg blir veldig glad – det er snart jul, så det er jo fint – av å høre statsråden snakke om økt konkurranse i hele verdikjeden, for det er ganske utfordrende å få til konkurranse i produsentleddet. På hvilke andre områder i landbruket ser statsråden for seg at vi kan få til økt konkurranse, sånn at vi faktisk får dempet prisveksten på mat? Det kan kanskje være en stor fordel for forbrukerne.

Statsråd Geir Pollestad [11:16:08]: Viss det no er sånn at spørjaren er veldig begeistra for den einigheita me har oppnådd, må eg, for å unngå ein ny leiarartikkel i Nationen, seia at det er få parti det er større skilnader mellom i landbrukspolitikken enn mellom Høgre og Senterpartiet.

Eg er oppteken av konkurranse – sjølvsagt er eg det. Men eg trur me legg noko heilt anna i konkurranse enn det Høgre gjer. For oss er det ikkje aktuelt å svekkja tollvernet for å få auka import og fleire varer og tøffare konkurranse. Me ønskjer heller å styrkja tollvernet fordi me ønskjer å styrkja den innanlandske, nasjonale produksjonen og styrkja sjølvforsyninga av mat i Noreg. Så det er eitt verkemiddel.

Viss ein indirekte her stiller spørsmål om det me har gjort når det gjeld Tine og prismodell, står eg fullt ut inne for det. Eg meiner det er svært viktig at me har Tine, at dei har oppgåva med å setja prisen, og at dei sikrar henting av mjølk i heile Noreg.

Presidenten [11:17:11]: Den muntlige spørretimen er nå omme.

Sak nr. 2 [11:17:13]

Ordinær spørretime

Presidenten [11:17:12]: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmålene 3 og 4, fra henholdsvis representantene Tone Wilhelmsen Trøen og Bård Hoksrud til helse- og omsorgsministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 5, fra representanten Geir Jørgensen til samferdselsministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 6, fra representanten Helge André Njåstad til justis- og beredskapsministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 7, fra representanten Tobias Drevland Lund til kommunal- og distriktsministeren, er overført til samferdselsministeren som rette vedkommende. Spørsmålet utsettes imidlertid til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 8, fra representanten Hege Bae Nyholt til forsknings- og høyere utdanningsministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 1

Alfred Jens Bjørlo (V) [11:17:38]: Då fekk vi nesten eit julemirakel på slutten av munnleg spørjetime, så kanskje vi får eit nytt no.

Mitt spørsmål er som følgjer: «Finansministeren uttalte i Politisk kvarter torsdag 28. november at han er uroleg over å miste kontroll over våre naturressursar, som olje, gass og energi, dersom Noreg blir medlem av EU.

Kan statsråden gje ei oversikt over kva land som gjennom å vere med i EU har mista kontroll over sine olje-, gass- og energiressursar?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:18:12]: Jeg velger å svare på spørsmålet, selv om det ikke er mitt konstitusjonelle ansvar. Jeg tar gjerne en liten EU-debatt med de nyfrelste i Venstre, som i sin tid sto på folkestyret og nasjonalt selvstyre, men som nå mer og mer har blitt en del av de nesten nyfrelste EU-tilhengerne, men det er deres valg.

Noe av hovedgrunnen til at Norge sa nei til norsk EU-medlemskap i 1994, var nettopp nasjonal kontroll over naturressursene:

- Fiskeriressursene, som er veldig store, er en fornybar ressurs som har tjent Norge i generasjoner, nettopp gjennom at vi har egen fiskeripolitikk.
- Jordbruks- og matpolitikken, at vi har en egen, nasjonal landbrukspolitikk, som ble omtalt som et «julemirakel» i debatten før oss, og at vi kan styre vår tollpolitikk slik at vi kan ha et levende og fint landbruk, f.eks. i Sogn og Fjordane, som jeg vet at representanten er oppriktig engasjert i. Den muligheten hadde vi da mistet.
- Vi har også styringsretten over norsk sokkel, som er enormt verdifull for oss som land, og vi har en veldig stor olje- og gassindustri.

Vi har hatt noen runder med EU på gasspolitikken også etter EU-kampen i 1994. Nå tar jeg det på husken, så man må ha forståelse for det, men det var det som ble kalt GFU, Gassforhandlingsutvalget, som gassmarkedsdirektivet problematiserte. Der har det vært ulike syn mellom Norge og EU. Men på norsk sokkel har vi nasjonal kontroll og styringsrett, og vi er en veldig stor råolje-

produsent og en stor gassleverandør. Derfor har Norge vært en stabil leverandør også gjennom Ukraina-tiden.

Grunnen til at jeg løftet fram naturressurser, er nettopp at det var en av hoveddebattene også i 1994. Vi har kontroll over norsk sokkel, vi har kontroll over norske fiskeriressurser, vi har kontroll over norske olje- og gassressurser og norsk konsesjonspolitikk. Vi har hatt noen veldig tøffe runder med EU på energipolitikken. Daværende statsråd Odd Roger Enoksen endret hjemfallsretten da han kom med forslag til Stortinget om det, og han sikret på den måten hjemfallsinstituttet. EU utfordret det, men vi klarte å sikre det da, gjennom samarbeidet mellom Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV. Jeg vil tro at Venstre støttet det. Jeg husker ikke, men jeg vil tro det.

Vi har også hatt uenighet i synet på styringen av energipolitikken og ACER. Fremskrittspartiet, Venstre og Høyre, sammen med Miljøpartiet De Grønne og noen andre partier, valgte å melde Norge inn i ACER, noe vi i Senterpartiet syntes var en feil beslutning, men det var det flertallet ønsket i forrige periode.

Alfred Jens Bjørlo (V) [11:20:50]: Først kan eg forsikre finansministeren om at eg ikkje er ein nyfrelst EU-tilhengjar. Eg var rett nok EU-motstandar i 1994, fordi EU på det tidspunktet var rike land i Vest-Europa. Eg frykta at det ville bli ein rikmannsklubb som ville gjere det vanskelegare for resten av Europa å løfte seg inn. Det motsette skjedde heldigvis. Det gjorde at eg snudde i EU-spørsmålet tidleg på 2000-talet. EU har no vore den viktigaste reiskapen for å løfte heile Europa.

Tilbake til spørsmålet: Eg merker meg at statsråden har mange resonnement, og på nokre område trur eg vi skal vere ærlege og seie at det er reelle utfordringar, eksempelvis knytt til fiskeriressursar. Men resonnementa rundt sokkelen og olje- og gassressursar forstår eg ikkje. Det bringar meg vidare til det spørsmålet eg faktisk har stilt, og som eg på nytt vil be statsråden om å svare på. Kan statsråden gjere ei oversikt over kva land som gjennom å vere med i EU har mista kontroll over olje-, gass- og energiressursane sine?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:21:55]: Husk at Norge er i en helt unik posisjon i Europa på olje- og gassiden, delvis med unntak av Russland, som ikke er aktuelt i denne sammenhengen i det hele tatt. Storbritannia, Italia og Nederland har også litt olje- og gassproduksjon, men Norge er i en helt unik posisjon.

Igjen må jeg snakke ut fra hukommelsen, for jeg har ikke det konstitusjonelle ansvaret: Den direkte suverenitetsdiskusjonen Norge har hatt med EU om det, har gjeldt gassmarkedsdirektivet. Der måtte vi endre vår politikk, for man mente den var i strid med det regelverket vi da var forpliktet til.

Det er spesielt fiskeri-, mat- og konsesjonsregelverk vi har vært opptatt av, og også energipolitikken i stort, der vi som parti og jeg, som senterpartileder, mener man gikk for langt da man overga makt til ACER, som daværende regjering valgte å gjøre.

Alfred Jens Bjørlo (V) [11:22:54]: Eg opplever framleis ikkje at eg får svar på spørsmålet. Det er rett at Norge er i ei særstilling som ein stor olje- og gassnasjon, men ein har andre land i EU som har både store petroleumsressursar og stor petroleumsaktivitet, eksempelvis Danmark; store ressursar innan fornybar energi, eksempelvis Sverige; og store skogressursar, eksempelvis Finland.

Eg vil tilbake til spørsmålet. Statsråden snakkar i gjentekne samanhengar om at vi ikkje må bli med i EU, for då mister vi kontrollen over eigne naturressursar. Vi må stå utanfor fordi vi då kan styre våre eigne naturressursar. Då spør eg igjen, for tredje gong, og det er det siste forsøket mitt:

Kan statsråden gjere ei oversikt over kva land som gjennom å bli med i EU har mista kontrollen over olje-, gass- og energiressursane sine og gjeve dei vekk til Brussel – for å bruke eit språk statsråden forstår?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:23:56]: Som Bjørlo nå løfter fram i sitt spørsmål, gjelder hele diskusjonen kontroll over naturressurser. Som jeg har sagt i et tidligere svar: Når det gjelder fiskeri, er det ingen tvil om at norsk hav hadde blitt EU-hav. Jeg mener det hadde vært uklokt, for jeg mener det er viktig at de ressursene er til oss. I landbruks- og matpolitikken er det ingen tvil om at vi hadde fått en felles landbrukspolitikk. I energipolitikken er det nå en dragkamp, spesielt om hvor mye makt man skal ha over strømpolitikken. Det er ulike politiske syn om det, og vi mener det er viktig å ha nasjonal kontroll. I olje- og gasspolitikken har vi kontroll over norsk sokkel. Den konflikten eller uenigheten vi har hatt med EU om dette nå, utenom det med nasjonal styringsrett, gjelder gassfeltet og gasseksport, med hensyn til GFU, gassforhandlingsutvalget, som jeg mener det i sin tid het.

Min frykt er at EU på stadig flere områder ønsker å utvide sin makt. Det er klokt at Norge har nasjonal kontroll, noe vi har brukt i mange sammenhenger, senest nå i høst, når det gjelder både tollpolitikk, innvandringspolitikk og flere andre områder.

Spørsmål 2

Mímir Kristjánsson (R) [11:25:18]: «Mer enn 600 000 nordmenn gruer seg til jul. Etter flere år hvor prisene på strøm, bolig, mat og drivstoff har skutt til

værs, er det mange familier som sliter så mye i hverdagen at de kan se langt etter å ha råd til en vanlig julefeiring. I 2022 bevilget Stortinget en ekstra tusenlapp i desember til alle sosialhjelpsmottakere og en ekstra tusenlapp per barn. Men i fjor valgte regjeringen plutselig å si blankt nei til dette kravet.

Vil det komme noen håndsrekning til de fattige i jula fra regjeringen dette året?»

Statsråd Tonje Brenna [11:26:03]: De siste årene har vi hatt høy prisvekst, som har ført til at mange mennesker i Norge har fått det vanskeligere økonomisk. Lønningene våre og trygden vår rekker rett og slett ikke like langt lenger. Jeg har likevel forståelse for at en del gruer seg til jul, også av andre grunner, for jul er en tid hvor vi ofte får understreket det som er det viktigste, eller det vi savner mest i livet, og det kan være andre grunner enn det økonomiske til at folk gruer seg til jul.

Likevel mener jeg at vi skal ta folks økonomiske bekymringer og problemer på stort alvor, og det gjør regjeringen. Det aller viktigste premisset for å klare å gjøre noe med det, er trygg økonomisk styring, å sørge for å få prisveksten under kontroll og å holde arbeidsledigheten lav. Det er det som vil bidra til at flest mulig kan få det best mulig.

I tillegg til å sørge for trygg økonomisk styring, sikrer regjeringen gode, universelle velferdstjenester for alle, og vi har gjennomført en rekke tiltak som treffer bredt. Vi har bl.a. innført en strømstøtteordning som treffer alle husholdninger og bidrar til å redusere strømregningen. Vi har prioritert barnefamiliene. Blant annet er barnetrygden økt, og maksprisene i barnehage er satt ned. Fra august i år er maksprisen redusert med 1 000 kr per barn per måned. Alt dette har betydning for en families økonomi i hverdagene gjennom hele året.

I tillegg til det jeg allerede har nevnt, vil jeg minne om at mange av ordningene er innrettet sånn at de reguleres hvert år. For eksempel reguleres arbeidsavklaringspenger og uføretrygd årlig i tråd med endringer i grunnbeløpet og følger dermed utviklingen i lønnsveksten. Dermed er ikke mottakerne av disse ytelsene avhengig av spesielle eller særskilte vedtak i Stortinget for at ytelsene deres skal øke i tråd med lønnsveksten. I tillegg ble minsteytelsene økt fra 1. juli i år.

Samtidig stiller vi opp for dem som trenger det aller mest. Sosialhjelpen er det nedre sikkerhetsnettet i vårt samfunn. De statlige veiledende satsene for sosialhjelp justeres årlig i tråd med forventet prisvekst, og vi økte i tillegg de veiledende satsene med 10 pst. i fjor sommer. Nav-kontorene skal utøve skjønn ved vurdering av hva som utgjør forsvarlig livsopphold, og de skal også ta hensyn til at det er jul eller andre høytider, særlig når det er barn og unge involvert. Det er selvfølgelig sånn at de

som mottar sosialhjelp, også skal få lov til å feire høytider. Det gjelder både for dem som feirer jul i desember, og for dem som feirer høytider på andre tidspunkt i året.

Premisset for spørsmålet er at regjeringen plutselig i fjor ikke økte utbetalingene eller overføringene, men jeg vil insistere på at det var et brudd med det vi vanligvis gjør, da vi plutselig gjennomførte en utbetaling. Jeg er opptatt av at velferdsstaten og sikkerhetsnettet vårt skal virke hver dag hele året. Derfor mener jeg det er bedre å sørge for at velferdsstaten gjør nettopp det, istedenfor å komme med plutselige utbetalinger når Stortinget finner det fornuftig.

Mímir Kristjánsson (R) [11:29:03]: Jeg vil takke statsråden for svaret. I tråd med som har blitt vanlig i norsk presse, har jeg snakket med en rekke anonyme kilder blant fattige folk i Norge, og de kan fortelle at de ikke er spesielt fornøyde med situasjonen sånn som den er nå. Det er helt riktig at regjeringen har gjort en hel masse tiltak på både den ene og den andre måten, og det er ikke noe vanskelig å forstå at regjeringen er fornøyd med sin egen innsats. Men hvis man snakker med de organisasjonene som jobber med fattigdom i Norge – hvis man snakker med Frelsesarmeen, hvis man snakker med Blå Kors, hvis man snakker med Kirkens Nødhjelp, hvis man snakker med Matsentralen – er realiteten at det er ekstremt mange i Norge som sliter med å få endene til å møtes, og situasjon er ikke noe bedre nå i 2024 enn den var da Stortinget bevilget en ekstra håndsrekning i 2022.

Spørsmålet statsråden må svare på, er: Hvorfor var det som var riktig å gjøre i 2022, på grunn av en dyrtid, plutselig feil å gjøre i 2024, hvis situasjonen er minst like ille nå som den var den gangen?

Statsråd Tonje Brenna [11:30:03]: Jeg er enig i hele virkelighetsbeskrivelsen. Jeg er enig i at mange veldig mange har det vanskelig, jeg er enig i at de som jobber tettest på dem som trenger det aller mest, tegner et bilde som er ganske forstemmende for folk i Norge, og jeg er enig i at vi må gjøre mer for å hjelpe dem som trenger det. Men jeg er uenig i at det eneste svaret på det er å bevilge en tusenlapp ekstra i et enkelt vedtak.

Jeg mener det faktisk har noe å si hva vi bidrar med inn i folks økonomi hver eneste dag hele resten av året også. Jeg mener vi skal holde fast ved at den viktigste veien ut av fattigdom for de aller fleste folk er en jobb å gå til. Jeg mener det er bra at vi har økt trygdene. Jeg mener det er riktig at vi gjennom det nye budsjettet skal øke minstepensjonen. Jeg mener det er bra at vi har satt ned prisen på en rekke velferdstjenester og sørget for at folk får mer å rutte med. Det er ikke det samme som å si at jeg er fornøyd eller mener at alt er perfekt nå, men jeg mener at representantens metode for å gjøre det litt bedre, nemlig å

bevilge 1 000 kr i et enkelt vedtak, rett og slett kan føre til at folk får det enda vanskeligere. Da mener det er bedre at velferden i stort trygges gjennom hele året, og at ordningene våre i stort er rausere enn det de var tidligere.

Mímir Kristjánsson (R) [11:31:08]: Her ser vi et klassisk eksempel på at man prøver å gjøre det beste til det godes fiende. Det er ikke sånn at representanten Kristjánsson – eller Rødt, for den del – har dette ene forslaget om en tusenlapp i sosialhjelp i desember, og ellers ikke støtter noen tiltak mot fattigdom resten av året. Det er tvert imot. Hvis man leser vårt alternative budsjett, ser man at det ligger inne vesentlige økninger i alle velferdsstatens minsteytelse året rundt.

Vi ønsker også en helt annen og bedre strømmodell, med makspris på strøm, som vil gjøre livet mye enklere enn med den strømstøtten som har vært. Så jeg går ikke med på at det at vi foreslår denne tusenlappen nå i desember skal stå i motsetning til å gjøre andre gode ting for fattige mennesker resten av året.

Det var et punkt som jeg synes var såpass uklart at jeg må spørre om: Statsråden sa at det kanskje skulle bli verre for sosialhjelpsmottakerne hvis de får denne ekstra tusenlappen i desember, og jeg lurer på hva statsråden egentlig mener med det.

Statsråd Tonje Brenna [11:32:09]: Med det mener jeg at hvis man trekker opp to alternativer, enten å sørge for at velferdsstaten vår blir bedre og fungerer for folk hver eneste dag, eller å si at det eneste saliggjørende er å utbetale en tusenlapp ekstra i desember, velger jeg det første. Folk skal ha mat på bordet hver eneste dag, de skal ta vare på ungene sine hver eneste dag, hele året. De skal sørge for å kunne betale strømregningen sin og kjøpe det de trenger når oppvaskmaskinen ryker eller andre ting som koster penger. Derfor velger jeg meg en velferdsstat som fungerer hver eneste dag.

Det kan være fristende å si at det høres symbolsk fint ut å gjøre enkeltvedtak i denne salen som gir 1 000 kr ekstra på konto til sosialhjelpsmottakere, men sannheten er at ved å få individuell behandling og utmåling på det enkelte Nav-kontor, er sannsynligheten at du får mer utbetalt dersom behovet ditt tilsier det. Så la oss ikke gå oss bort i en debatt hvor det høres ut som at det at det ikke blir en tusenlapp ekstra denne måneden, er det samme som at vi ikke gjør noen ting, for vi har gjort en hel rekke tiltak som jeg glad for, og så må vi gjøre stadig mer for at flere skal få det bedre.

Spørsmål 3

Fra representanten Tone Wilhelmsen Trøen til helse- og omsorgsministeren:

«I Bergens Tidende 25. november 2024 kan vi lese at Pasient- og brukerombudet slår alarm om pasienters rettssikkerhet etter eksempler på at sykehus snor seg unna fristbrudd ved å tilby time til poliklinikk, selv om pasienten egentlig venter på operasjon.

Er det slik statsråden mener sykehusene skal kutte i fristbrudd og ventelister?»

Spørsmål 4

Fra representanten Bård Hoksrud til helse- og omsorgsministeren:

«Ytterligere 90 dager har gått siden mitt forrige spørsmål i denne saken. Pasienter i alle våre nordiske naboland har fått tilgang til Vydura, en ny akuttbehandling av migrene, for lenge siden. I Norge har Direktoratet for medisinske produkter (DMP) jobbet med saken i over to år. DMP vurderer den samme dokumentasjonen som har ført til refusjon i Finland, Danmark og Sverige. På vegne av alle pasienter som har ventet i flere år på denne behandlingen, spør jeg derfor nok en gang:

Hvorfor er denne behandlingen fortsatt ikke tilgjengelig på blåresept også for norske pasienter?»

Spørsmål 5

Fra representanten Geir Jørgensen til samferdselsministeren:

«På Nordlandsbanen er alle nattog innstilt, og dagtogene stanser i Mo i Rana. Situasjonen er uholdbar for togreisende i nord. Det er ikke lokomotiver tilgjengelig for å opprettholde togtilbudet på Nordlandsbanen, er Jernbanedirektoratets forklaring. Lokomotivene på Nordlandsbanen er over 40 år gamle, med store vedlikeholdsbehov. Dette er kjent for Samferdselsdepartementet, og SJ, som har tilbudet på strekningen, har flere ganger bedt om materiell fra Norske tog, uten å bli hørt.

Hva gjør statsråden med denne situasjonen?»

Spørsmål 6

Fra representanten Helge André Njåstad til justis- og beredskapsministeren:

«Framstegspartiet foreslår i sitt alternative statsbudsjett å nytte opsjonen som finst på innkjøp av tre politihelikopter. Då kan me styrke beredskapen med eitt lokalisert i Bergen, eitt i Trondheim og eitt i nord.

Er statsråden einig at det er viktig å utløyse opsjonen og sikre politiet tre nye helikopter?»

Spørsmål 7

Fra representanten Tobias Drevland Lund til kommunal- og distriktsministeren:

«Gratis ferge er en god satsing fra regjeringa, som også Rødt støtter. Likevel er det flere fylkeskommuner som varsler dramatiske kutt i rutetilbudet på fergene og hurtigbåtene sine og peker på at de har merkostnader knyttet til ordningen med gratis ferge.

Mener statsråden at regjeringa fullfinansierer og kompenserer fylkeskommunene for ordningen med gratis ferge?»

Spørsmål 8

Fra representanten Hege Bae Nyholt til forsknings- og høyere utdanningsministeren:

«Studentene rammes også av økende priser. Matvarer, bousgifter og til og med pilsen har eksplodert i pris for alle, ikke minst studenter. Når jeg leser forslag til

statsbudsjett, virker det som om regjeringen ønsker å gjøre det enda vanskeligere for vanlige folk å være og leve som studenter. Der er det eksamensavgift og ingen økning av stipend. Det vante svaret fra statsråden har vært at det er bra at studenter jobber, men hvor mye får vi ikke svar på.

Hvorfor gjør ikke regjeringen mer for studentene og deres økonomi?»

Presidenten [11:33:16]: Spørsmålene 3–8 er utsatt til neste spørretime.

Sak nr. 3 [11:33:30]

Referat

Presidenten [11:33:31]: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens klart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 11.34.

